

Zitierhinweis

Dvořáčková-Malá, Dana: Rezension über: Miriam Hlavačková, Juraj zo Schönbergu. Bratislavský prepošt ve službách císaře a krále, Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2015, in: Český časopis historický, 2017, 2, S. 599-600, DOI: 10.15463/rec.864841433

český časopis historický

copyright

Dieser Beitrag kann vom Nutzer zu eigenen nicht-kommerziellen Zwecken heruntergeladen und/oder ausgedruckt werden. Darüber hinausgehende Nutzungen sind ohne weitere Genehmigung der Rechteinhaber nur im Rahmen der gesetzlichen Schrankenbestimmungen (§§ 44a-63a UrhG) zulässig.

s Tomášem Veličkou v českém i německém znění sestavili katalog písemností vydaných Janem Zhořeleckým. V druhé Tomáš Velička publikoval itinerář Jana Zhořeleckého. Publikaci doplňují vedle anglického a německého résumé soupisy literatury i vyobrazení a dva rejstříky. Čtenáři jistě též uvítají konkordanci zeměpisných názvů.

Jaký výsledný obraz Jana Zhořeleckého vyplynul z této zdařilé kolektivní monografie? Jan nepochybně patřil mezi schopné a ctížádostivé Lucemburky poslední čtvrtiny 14. století. Teritoriálně mocenský prostor, který mu otec vymezil, vyžadoval úzkou součinnost s králem Václavem, jenž získal v Horní i Dolní Lužici větší díl. S Václavem IV. měl Jan společnou zálibu v lovu, lehkomyšlnost ve finančních záležitostech i frivolejší mravy. Přestože Václav IV. měl svého mladšího bratra zřejmě rád, ten proti němu vystoupil na straně panské jednoty. Poslední kolize v jejich vztazích vyústila roku 1396 v Janovu smrt, ať už přirozenou nebo násilnou. Tolik Jan Zhořelecký slovy autorů v závěrečném shrnutí.

Co k tomu dodat? Dílo splnilo vytčený cíl. Zatímco dříve tohoto potomka velkého císaře více méně připomínalo jen jméno v lucemburské genealogii, dnes před námi díky této výstižné a podrobné biografii vyvstala živá podoba vévody, která nepotřebuje korektury.

František Šmahel

Miriám HLAVÁČKOVÁ

Juraj zo Schönbergu. Bratislavský prepošť ve službách cisára a kráľa

Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, Bratislava 2015, 294 s., ISBN 978-80-224-1473-9.

Slovenská historička Miriám Hlaváčková se dosud specializovala zvláště na výzkum církevních kapitul. V nové publikaci se ale zaměřila na konkrétní osobnost z 15. století, proslulého bratislavského probošta Juraje ze Schönbergu († 1486), agilního vzdělance působícího ve službách králů i církve. Hlaváčková vystavěla životní osudy tohoto muže, počínaje nejstaršími zprávami ze studií na vídeňské univerzitě, pokračuje jeho cestami Evropou a konče završením života v Bratislavě (Prešpurku). Biografii si za téma zvolila mimo jiné i proto, že Juraj ze Schönbergu byl úzce provázán s dějinami Bratislavy a celého historického území dnešního Slovenska. Nicméně narodil se pravděpodobně v Dolních Rakousích a v zápise vídeňské univerzity je citován coby Georg Peltel ze Schombergu.

Ve třinácti kapitolách podala barvitý přehled jeho činnosti, životních zisků, ztrát i zálib. Nejprve zachytila cestu z univerzity na dvůr císaře Fridricha III. a posléze především do služeb Matyáše Korvína. Mezi oběma panovníky popsala Juraje rovněž jako diplomata a organizátora vzájemných setkání. Ve druhé kapitole se věnovala nástupu do čela bratislavské kapituly při chrámu sv. Martina, kde působil více než třicet let. Podporoval zde stavební činnost a inicioval rozkvet intelektuálního prostředí. Shromáždil obsáhlou sbírku knih, kterou po smrti odkázal Bratrstvu Božího těla, jehož se stal členem. Klíčové bylo rovněž Jurajovo působení na Univerzitě Istropolitane, o jejíž

záchranu se snažil až do konce života v postavení vicekancléře. Univerzita nakonec přesto zanikla, a to záhy po smrti krále Matyáše Korvína († 1490).

Do následujících kapitol Miriam Hlaváčková začlenila pojednání o vztahu k Turkům, představila Juraje v roli apoštolského protonotáře a připomněla, že ho pojily zvláště dobré vztahy s papežem Pavlem II. Zajímavý se jeví také pohled na kladný vztah, který k němu měli obyvatelé tehdejší Bratislavy, zvláště členové městské rady. Při návratech z cest ho obvykle štědrě vítali a on se na oplátku odvděčoval přímlovami u panovníka v právních otázkách ve prospěch města. Neméně zajímavě předestřela M. Hlaváčková spletené vztahy mezi evropskými tábory v boji proti husitským Čechům. I tady nacházíme Juraje na straně Matyáše Korvína. Král ho například nechal starat se společně s papežskými pověřenci o výběry na tažení proti českým kacířům. Rovněž na Korvínův pokyn měl Juraj ovlivňovat spojení české strany (Wittelsbachy, Hohenzollerny a Wettiny), aby se přidali po bok krále Matyáše. Život agilního preláta skončil roku 1486. V bratislavském dómu sv. Martina na něj dodnes upomíná náhrobní deska s epigramem, který si vybral. Označil se v něm za „kdysi slavného církevního hodnotáře“, který je nyní „potravou pro červy v hrobě“.

Kniha o pozoruhodné osobnosti ze středu kapitulního světa i dvorského prostředí tak stojí nepochybně za pozornost historické obce. Biografických prací o význačných církevních představitelích není mnoho, a to platí přesto, že bez vzdělanců, znalců práva, obratných řečníků či diplomatů se středomocí panovníci nemohli obejít.

Dana Dvořáčková-Malá

Raný novověk

Jan KLÍPA – Michaela OTTOVÁ (edd.),
Bez hranic. Umění v Krušnohoří mezi gotikou a renesancí

Praha, Národní galerie 2015, 787 s.,
nečíslované reprodukce, plány a mapy,
ISBN 978-80-7035-583-1.

Nestává se často, aby výstavě předcházela publikace rozsáhlého, více než patnáct let trvajícího interdisciplinárního průzkumu. Autorský tým, který připravil katalog stejnojmenné výstavy Národní galerie ve Valdštejnské jízdárně, čítal 43 spolupracovníků, jejichž individuální podíl rozsah referátu neumožní ocenit. Úvodní stať obou editorů, Jana Klípy a Michaely Ottové, hutně připomíná časové a teritoriální souřadnice podkrušnohorského výtvarného umění i etapy jeho poznávání a studia. Sympatické je, že se tu setkáváme i se jmény regionálních badatelů, jejichž přínos tak není opomenut. Oprávněně se ovšem znovu dostalo prvořadého uznání prospektorské a zakladatelské roli Josefa Opitzze. Nesnadného úkolu historicky vymezit „zemi na hranici i bez hranic“ se ujala Michaela Hrubá, jinak iniciátorka komplementárního historického a archivního výzkumu. Vzhledem k náboženské povaze většiny exponátů je na místě informativní pojednání o církevní správě, řádech a klášterech od Tány Šikové a Jana Zdichynce. Tradičně, avšak účelně následují souhrnné pohledy na jednotlivé oblasti umělecké tvorby.

Gotickou architekturu v severozápadních Čechách představili Petr Macek a Vladislav Razím především v jejím městském prostoru. Není divu, že zvolili tento postup, neboť koncentrace zeměpanských měst ve sledované oblasti patří k největším v českých